

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

2003 m. gegužės 7 d. Nr. 1060-14-82
Vilnius

Santrauka

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija (toliau Ministerija) 2002 metais vykdė devynias programas. Iš valstybės biudžeto šioms programoms vykdyti gavo 439 198,3 tūkst. Lt, padaryta 439 191,3 tūkst. Lt kasinių išlaidų, faktinių išlaidų – 443 359 tūkst. Lt.

Audito metu nustatyta, kad Ministerijos vadovybė supranta vidaus kontrolės svarbą institucijos tikslams pasiekti ir jos požiūris į vidaus kontrolę yra teigiamas, tačiau ne visos kontrolės procedūros yra veiksmingos. Nustatyta, kad Ministerija:

- pažeidė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-09-19 nutarimo Nr. 1118 „Dėl atstovavimo valstybei įgyvendinant jai priklausančių akcijų suteiktas teises“ 2.4 punkto reikalavimus, nes skyrė valstybės biudžeto lėšas –1785 tūkst. Lt – privatizuojamos AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ katilinės rekonstrukcijai, nenustačiusi sąlygų dėl valstybės įstatinio kapitalo dalies didinimo. Dėl šios priežasties 2002 m. rugsėjo 18 d. AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ privatizavimo konkurse nebuvo atsižvelgta į 1 785 tūkst. Lt valstybės investiciją.
- nepagrįstai padidino išlaidas programai 34.1 „Žemės ūkio administravimo ir tobulinimo stojant į ES“ ir neužtikrino Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio reikalavimo naudoti skirtus biudžeto asignavimus pagal nustatytą paskirtį savo vadovaujamos institucijos programoms vykdyti, nes prie minėtos programos išlaidų priskyrė su Ministerijai nebūdingomis funkcijomis – maitinimo paslaugomis (valgyklos) patirtas apšildymo, elektros energijos ir kitas išlaidas;
- nesilaikydama Vyriausybės 2001-01-10 nutarimu Nr. 24 „Dėl dyzelinių degalų akcizo kompensavimo žemės ūkio produkcijos gamintojams 2001 metais“ nustatytos tvarkos, išmokėjo Lietuvos valstybiniam žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centrui už 2001 metų II pusmetį 23 819,18 litų dyzelinių degalų kompensaciją.
- už skolą iš AB „Suvalkijos linai“ 2002-12-17 perėmė ilgalaikį turtą – vaikų darželį, esantį Kudirkos Naumiestyje, Vytauto g. 33, kurio balansinė vertė –715 828,34 litų, likutinė vertė

– 532 752,85 Lt, nesumažino debitorinio įsiskolinimo, todėl finansinėje atskaitomybėje debitorinis įsiskolinimas parodytas neteisingai;

- vykdydama Valstybės kontrolės sprendimą SP-14 į valstybės biudžetą pervestas 440 673.75 litų nepanaudotų tantjemų lėšas nepagrįstai priskyrė prie Ministerijos 2002 metais administruojamų pajamų;
- su Nacionaline mokėjimo agentūra nepasirašiusi sutarties perdavė jai 121 mln. Lt tiesioginių išmokų ir investicinių programų mokėjimų vykdymą.

Ministerija, atsižvelgdama į Valstybės kontrolės audito metu pateiktą informaciją, priėmė sprendimus ir atliko šiuos 2002 metų finansinių ataskaitų patikslinimus:

- apskaitė 81 651 403 litų vertės finansinį turtą (valstybei nuosavybės teise priklausančias akcijas) ir patikslino finansinės atskaitomybės formas Nr. 1, Nr. 7;
- užbalansinėje sąskaitoje parodė 463 923 litų vertės išsinuomotą ilgalaikį turtą ir patikslino finansinės atskaitomybės formą Nr. 1.

Pavedimas ir audito užduotis

Valstybinis auditas atliktas Valstybės kontrolės 2002 m. liepos 02 d. pavedimu Nr. 1060-14.

- *Audituojamas subjektas:* – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Gedimino pr. 19, 2025 Vilnius, kodas 8867519.
- *Audito užduotis:* Nustatyti, ar 2002 metų finansinės atskaitomybės ataskaitos parodo tikrą bei teisingą būklę ir ar jos sudarytos remiantis Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais, bei atlikti finansinės atskaitomybės ir sandorių auditą, apimančią teisės aktų laikymosi priežiūrą.
- *Audituojamas laikotarpis:* 2002 metai.

Ši ataskaita yra sudėtinė išvados, teikiamos Seimui dėl metinės biudžeto įvykdymo apyskaitos bei ataskaitos apie valstybei nuosavybės teise priklausančią turtą, dalis.

Už finansinėje atskaitomybėje pateiktų duomenų teisingumą atsako įstaigos vadovybė. Mūsų ataskaitoje pateikiami tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai. Finansinės atskaitomybės vertinimas bus pateiktas audito išvadoje Valstybinio audito reikalavimų nustatyta tvarka.

Audituojamu laikotarpiu Žemės ūkio ministerijai vadovavo ministras Jeronimas Kraujelis.

Atskiras veiklos sritis administruavo:

l.e. ministerijos valstybės sekretoriaus pareigas Vytautas Poliūnas,

ministerijos sekretorius Jonas Panamariovas,

ministerijos sekretorius Vytautas Grušauskas,

Ekonomikos ir finansų departamento direktorius Vygantas Katkevičius,
 Ekonomikos ir finansų departamento Apskaitos skyriaus viršininkas Rimantas Kaušikas,
 Ekonomikos ir finansų departamento Finansų skyriaus viršininkas Zigmantas
 Gavinanvičius.

Audito atlikimo tvarka ir audituotos sritys

Auditas atliktas vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais pagal sudarytą ir patvirtintą audito planą.

Mes atlikome išankstinį tyrimą, įvertinome vidaus kontrolę.

Audito patikimumui užtikrinti atlikome savarankiškus audito testus pagal administruojamų pajamų, specialiųjų žemės ūkio biudžetinių įstaigų pajamų už mokamas paslaugas, darbo užmokesčio, nepaprastųjų išlaidų, ilgalaikio turto, atsargų, Subsidijų už cukrinius runkelius programos išlaidų, Specialiosios kaimo rėmimo programos išlaidų, administracinių išlaidų ir kitų išlaidų audito programas.

Atsižvelgiant į tai, kad neturėjome pakankamai laiko ir atsižvelgiant į suvestinės atskaitomybės sudarymo ypatumus, mes nereiškiame nuomonės dėl biudžeto asignavimų panaudojimo tų programų, kurių pirminių dokumentų apskaita mums nėra prieinama.

Mes neauditavome lėšų, skirtų šioms programoms:

- 30.1 Specialiosios nacionalinės kaimo plėtros programos SAPARD (toliau SAPARD). SAPARD programą vykdo Nacionalinė mokėjimo agentūra. Dėl Agentūros sertifikavimo 2000 – 2002 metais Finansų ministerija sudarė sutartį su UAB „Pricewaterhouse Coopers“, kuri turi patvirtinti metinę SAPARD finansinę ataskaitą.
- 33.1 „Žemdirbių mokymo, švietimo ir informavimo programos“.

Dviejų programų – 32.1 „Žemės ūkio ir maisto produkcijos kokybės saugos konkurencingumo ir ES reikalavimų įgyvendinimo“ ir 35.1 „Specialiosios žemės ūkio biudžetinių įstaigų mokamų paslaugų“ lėšų auditas buvo atliktas tik Ministerijoje ir šiose Ministerijai pavaldžiose įstaigose:

- Valstybinėje mašinų bandymų stotyje.
- Valstybinėje kiaulių veislininkystės stotyje.

Be to, šioje ataskaitoje pateikiami Nacionalinėje mokėjimų agentūroje prie Žemės ūkio ministerijos atlikto Specialiosios kaimo rėmimo programos 121 mln. Lt. lėšų, skirtų tiesioginėms išmokoms ir investicinėms programoms, audito rezultatai.

Audito metu kiekvienai audituojamai sričiai pagal Valstybės kontrolės patvirtinto Audito patikimumo modelio nuostatas nustatėme audito apimtį. Pavyzdžių atrankai naudojome statistinį sisteminių, profesinės patirties ir nestatistinių atsitiktinės atrankos metodus. Taigi klaidų ir neatitikimų požiūriu įvertintos ne visos ūkinės operacijos, o tik tos, kurios buvo atrinktos savarankiškam testavimui.

Atlikdami auditą naudojome audito patikimumo modelį, siekdami gauti 95 proc. audito patikimumą. Todėl yra rizika, kad audito metu galėjo likti nepastebėtų klaidų ir neatitikimų.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 2002 metų finansiniai rodikliai

Lietuvos Respublikos 2002 m. Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu Nr. IX-643 Žemės ūkio ministerijai patvirtinti 439127 tūkst. Lt asignavimai. Pagal programas asignavimai galutinai paskirstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-12-09 nutarimu Nr. 1917 „Dėl 2002 Lietuvos Respublikos biudžeto asignavimų paskirstymo pagal tvirtinamas programas patvirtinimo“:

	Programos pavadinimas	Skirti asignavimai	Iš jų:		
			Paprast.	išlaidos	Nepapr. išlaidos
				t.t.darbo užmok.	
1	Specialioji kaimo ūkio programą 29.1	282745	282745		
2	Specialioji nacionalinė kaimo plėtros programa SAPARD 30.1	25000	25000		
3	Subsidijų už supirktus cukrinius runkelius išmokėjimo programa 31.1	74991	74991		
4	Žemės ūkio ir maisto produkcijos kokybės saugos konkurencingumo ir ES reikalavimų įgyvendinimo. 32.1	13468	12883	4279	585
5	Žemdirbių mokymo, švietimo ir informavimo programa 33.1	1256	1256	253	
6	Žemės ūkio administravimo ir jo tobulinimo stojant į ES programa 34.1	16642	13642	4901	3000
7	Specialioji žemės ūkio biudžetinių įstaigų mokamų paslaugų teikimo programa 35.1	8457	8457	4363	
8	Specialioji ministerijos administruojamomis pajamomis finansuojamų išlaidų programa 36.1.	5000	5000		
9	Europos sąjungos PHARE paramos bendrojo finansavimo programa 50.1.	11568			11568
	Iš viso:	439127	423974	13796	15153

Per 2002 metus vyko sąmatų tikslinimas pagal programas ir ekonominės klasifikacijos straipsnius. Ministerijos suvestinėje Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo apyskaitoje 2002 metams patvirtinti asignavimai – 510 949 tūkst. Lt. Patvirtintų asignavimų padidėjimas 71 822 tūkst. Lt. Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo apyskaitoje yra pagrįstas ir suderintas su Finansų ministerija Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimo Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo tvarkos patvirtinimo“ nustatyta tvarka.

Per 2002 metus gauta 439 198,3 tūkst. Lt asignavimų. Padaryta 439 191,3 tūkst. Lt kasinių išlaidų, faktinių išlaidų – 443 359 tūkst. Lt.

Negauti asignavimai 2002 metais – 71 750,7 tūkst. Lt, iš jų reikšmingos sumos šių programų:

- Specialiosios nacionalinės kaimo plėtros SAPARD – 61 516,8 tūkst. Lt,
- Specialiosios ministerijos administruojamomis pajamomis finansuojamų išlaidų - 8 332,8 tūkst. Lt.

Audito rezultatai

Reikšmingų klaidų ir neatitikimų Žemės ūkio ministerijoje 2002 metais naudojant valstybės biudžeto asignavimus ir sudarant finansinę atskaitomybę nenustatėme.

Vertiname bendros įstaigos veiklos ir atskirai nustatytų finansinio audito sričių vidaus kontrolę. Ministerijos vadovybė supranta vidaus kontrolės svarbą institucijos tikslų, veiklos bei resursų atžvilgiu ir jos požiūris į vidaus kontrolę yra teigiamas.

Atlikti kontrolės patikimumo testai leidžia Žemės ūkio ministerijoje veikiančią vidaus kontrolę vertinti kaip leidžiančią išvengti klaidų ir neatitikimų. Tačiau, iš esmės teigiamai vertindami vidaus kontrolės priemones, kartu pateikiame audito metu nustatytus pažeidimus, klaidas ir kai kuriuos išankstinio tyrimo ir kontrolės procedūrų testavimo metu nustatytus pastebėjimus.

- *Pažeidimai, kuriuos būtina apsvarstyti ir numatyti priemones jiems išvengti*

1. Ministerija 2002-04-19 perdavė Valstybės turto fondui AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ valstybei nuosavybės teise priklausančias akcijas. Akcijos perduotos vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-05 nutarimo Nr. 465 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. vasario 23 d. nutarimo Nr. 228 „Dėl privatizavimo objektų sąrašo patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ reikalavimą įtraukti AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ į privatizuojamų objektų sąrašą.

Ministerija 2002-07-22 su AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ sudarė sutartį Nr. 158, kurią pasirašė Ministerijos valstybės sekretorius A. Tamošiūnas. Sutarties objektas – Specialiosios kaimo ūkio programos lėšos (paprastosios išlaidos), skiriamos AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ katilinės rekonstrukcijai – 1 285 tūkst. Lt ir dotacijoms – 1 375 tūkst. Lt. Šioje sutartyje nenumatyti subsidijos gavėjo įsipareigojimai padidinti valstybės įstatinio kapitalo dalį gautų valstybės investicijų 1 285 tūkst. Lt. suma. Taip pat AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ katilinės

rekonstrukcijai panaudota 500 tūkst. Lt nepaprastųjų išlaidų iš Žemės ūkio ir maisto produkcijos kokybės saugos konkurencingumo ir ES reikalavimų įgyvendinimo programos. Ministerija ir šiuo atveju neįpareigojo AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ padidinti įstatinio kapitalo valstybės dalies.

Privatizuojamos AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ katilinės rekonstrukcijai 2002 metais panaudota 1 785 tūkst. Lt valstybės biudžeto investicijų. AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ katilinės rekonstrukcijai valstybės lėšos skirtos pažeidžiant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-09-19 nutarimo Nr. 1118 „Dėl atstovavimo valstybei įgyvendinant jai priklausančių akcijų suteiktas teises“ 2.4 punkto reikalavimus, nes Ministerijos vadovybė neišsprendė valstybės dalies įstatinio kapitalo didinimo klausimo.

Ministerija 2002-10-16, tik po to, kai AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ privatizavimo komisija konkurso nugalėtoja paskelbė Kučinsko firmą „Arvi“, kreipėsi į Valstybės turto fondo generalinį direktorių P. Milašauską raštu Nr. 4201-10-3980 „Dėl AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ privatizavimo“, prašydama spręsti klausimą dėl valstybės kapitalo dalies padidinimo 1 785 tūkst. Lt suma arba padidinti įmonės pardavimo vertę. Valstybės turto fondo privatizavimo direktorius A. Malikėnas 2002-10-24 raštu Nr. 25-3737 nurodė, kad dėl to, jog valstybės įstatinio kapitalo didinimo klausimas nebuvo numatytas 2002-07-22 sutartyje Nr. 158, Valstybės turto fondas, vadovaudamasis Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymu, neturi teisės keisti privatizavimo sąlygų.

Dėl Ministerijos neatliktų veiksmų privatizuojant AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ neatsižvelgta į valstybės investiciją – 1 785 tūkst. Lt.

2. Ministerijos vykdoma 35.1 „Specialioji žemės ūkio biudžetinių įstaigų mokamų paslaugų teikimo programa“ neatitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-08-15 nutarimu Nr. 1120 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos nuostatų patvirtinimo“ Ministerijai nustatytų uždavinių ir funkcijų. Ministerijai nepriskirta funkcija teikti maitinimo paslaugas, kurios sudaro Specialiosios žemės ūkio biudžetinių įstaigų mokamų paslaugų teikimo programos pajamas.

Ministerija sudarydama ir tvirtindama 35.1 „Specialiosios žemės ūkio biudžetinių įstaigų mokamų paslaugų teikimo programos“ sąmatą, išlaidas patvirtino tik darbo užmokesčiui, įnašams už socialinį draudimą bei kitoms išlaidoms. Apšildymo, elektros energijos, ryšių paslaugos, vandentiekio ir kanalizacijos bei kitos išlaidos, kurios padaromos teikiant valgyklos paslaugas, priskirtos prie 34.1 „Žemės ūkio administravimo ir tobulinimo stojant į ES“ programos išlaidų.

Ministerija nepagrįstai padidindama išlaidas 34.1 „Žemės ūkio administravimo ir tobulinimo stojant į ES“ programai neužtikrina Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio reikalavimo naudoti skirtus biudžeto asignavimus pagal nustatytą paskirtį.

3. Nesilaikydama Vyriausybės 2001-01-10 nutarimu Nr. 24 „Dėl dyzelinių degalų akcizo kompensavimo žemės ūkio produkcijos gamintojams 2001 metais“ patvirtintos Dyzelinių degalų akcizo kompensavimo tvenkinių ir kitų vidaus vandenų žuvininkystės produkcijos gamintojams 2001 metais tvarkos 2 punkto reikalavimų, Ministerija Lietuvos valstybiniam žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centrui už 2001 metų II- pusmetį išmokėjo 23 819,18 litų dyzelinių degalų kompensaciją. Audito metu 2002-04-01 ministerijos vadovybei buvo pateikta informacija apie nustatytą pažeidimą ir rekomenduota susigrąžinti iš Lietuvos valstybinio žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centro 23 819,18 litų kompensacijos už dyzelinius degalus už 2001 metų II pusmetį ir pervesti juos į valstybės biudžetą.

4. Ministerija iš AB „Suvalkijos linai“ už skolą 2002-12-17 perėmė ilgalaikį turtą – vaikų darželį, esantį Kudirkos Naumiestyje, Vytauto g. 33, kurio balansinė vertė – 715 828,34 Lt, likutinė vertė – 532 752,85 Lt ir tokias sumas parodė apskaitos registruose. Ministerija po turto perėmimo nesuderino skolos su AB „Suvalkijos linai“ ir nesumažino debitorinio įsiskolinimo. Dėl šios priežasties debitorinis įsiskolinimas Žemės ūkio ministerijos 2002 metų finansinėje atskaitomybėje parodytas neteisingai.

5. Patikslinus 34.1 Žemės ūkio administravimo ir jo tobulinimo stojant į ES programos centrinės institucijos išlaikymo funkcijos (10,09,01) biudžeto išlaidų sąmatą nepaprastųjų išlaidų patvirtinta 190 tūkst. Lt. Ministerija pažeisdama Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio reikalavimą naudoti skirtus biudžeto asignavimus pagal nustatytą paskirtį, 2002 metais įsigijo ilgalaikio turto už 192,3 tūkst. Lt, tai yra 2,3 tūkst. Lt viršijo patvirtintus asignavimus nepaprastosioms išlaidoms paprastųjų išlaidų, skirtų kitoms prekėms, sąskaita.

Sudarydama metinės finansinės atskaitomybės formą Nr. 2 „Biudžeto išlaidų sąmatų įvykdymo apyskaita“ (Žemės ūkio administravimo ir jo tobulinimo stojant į ES programos) Ministerija nepaprastųjų išlaidų kasines ir faktines išlaidas parodė 2,3 tūkst. Lt mažesnes nei panaudota lėšų ilgalaikiam turtui įsigyti ir analogiškai paprastąsias išlaidas parodė 2,3 tūkst. Lt didesnes nei padarytos. Ministerija, neteisingai sudarydama biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo apyskaitą, pažeidė Biudžetinių įstaigų įstatymo 8 straipsnio reikalavimus garantuoti teisingą finansinių ataskaitų sudarymą. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992-03-31 nutarimo Nr. 205 „Dėl Biudžetinių įstaigų vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų nuostatų 19 punkto reikalavimus už neteisingai sudarytą finansinės atskaitomybės formą Nr. 2 atsako Vidaus apskaitos skyriaus vedėja Z. Narkūnienė.

6. Ministerijai pavaldi įstaiga Valstybinė kiaulių veislininkystės stotis (toliau – Stotis) 2002 metais gavo iš Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) 259 tūkst. Lt pavedimų lėšų, skirtų Specialiosios kaimo rėmimo programos priemonių – gyvulių produktyvumo kontrolės vykdymui. Stotis, pažeisdama žemės ūkio ministro

2002-03-06 įsakymu Nr. 72 patvirtintos Veislininkystės programos tikslinio finansavimo tvarkos 10 punkto reikalavimus bei nesilaikydama Tarnybos patvirtintos sąmatos, skirtas lėšas neteisėtai naudojo Stoties ilgalaikio turto – automobilių, kompiuterių, mobiliųjų telefonų bei telefonų stotelės įsigijimui. Iš viso ilgalaikiam turtui įsigyti buvo panaudota 114 587 Lt lėšų.

L.e. ministerijos valstybės sekretoriaus pareigas Vytautas Poliūnas, atsižvelgdamas į Valstybės kontrolės audito metu nustatytus trūkumus Valstybinėje kiaulių veislininkystės stotyje, 2003-04-02 potvarkiu Nr. 4D-20 „Dėl komisijos sudarymo“ sudarė komisiją turtui iš Valstybinės kiaulių veislininkystės stoties perimti. Turtas perduotas 2003-04-03 turto perdavimo ir priėmimo aktu.

- *Pastebėjimai*

1. Ministerija, 2002-07-26 vykdydama Valstybės kontrolės 2002-07-15 sprendimą Nr. SP-14, pavedimu Nr. 437 pervedė 440 673,75 litų nepanaudotų tantjemų į Vilniaus m. mokesčių inspekcijos sąskaitą. Ministerija 440 673,75 litų pervestas į valstybės biudžetą lėšas nepagrįstai priskyrė prie Žemės ūkio ministerijos administruojamų pajamų ir parodė 2002 metų finansinės atskaitomybės formoje Nr. 9 „Biudžetinių įstaigų pajamų gautų už teikiamas paslaugas, įmokų į biudžetą apyskaitos“ (5.09.5 eilutėje „Asignavimų valdytojų administruojamos pajamos“).

Ministerijos vadovybė 2002-12-13 buvo informuota, kad prie administruojamų pajamų nepagrįstai priskyrė 440 673,75 litų, tačiau sudarant 2002 metų finansinę atskaitomybę į šią Valstybės kontrolės pastabą nebuvo atsižvelgta.

2. Ministerija 2002-06-21 sudarė su VĮ „Gyvulių produktyvumo kontrolė“ sutartį Nr. 94, kurią pasirašė Ministerijos valstybės sekretorius A. Tamošiūnas. Sąmatoje, pridėtoje prie sutarties Nr. 94, techninei materialinei bazei stiprinti (ilgalaikiam turtui įsigyti) skirta 130 000 Lt. Ministerijos valstybės sekretorius A. Tamošiūnas sudarė sutartį Nr. 94, nesilaikydamas Žemės ūkio ministro 2002-04-06 įsakymu Nr. 156 patvirtintų Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės tyrimo sistemos, atitinkančios ES reikalavimus, plėtos subsidijavimo taisyklių 12 punkto reikalavimų, nes sutartyje nenumatytas paramos gavėjo išipareigojimas gautų investicijų suma padidinti valstybės įstatinį kapitalą. 2002 metais VĮ „Gyvulių produktyvumo kontrolė“ materialinei bazei stiprinti panaudota 129 980 litų.

3. Specialiosios kaimo rėmimo programos išlaidos pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius priskiriamos tik paprastosioms išlaidoms. Ministerija, sudarydama Specialiosios kaimo rėmimo programos biudžeto išlaidų sąmatą, nesilaiko Finansų ministerijos 2000-12-29 įsakymo Nr. 352 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“ reikalavimų ir neužtikrina Vyriausybės 2001-05-14 nutarimo Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo tvarkos“

reikalavimo, kad asignavimų valdytojai būtų atsakingi už teisingą išlaidų pagal programas sąmatų projektų sudarymą, nes visų Specialiosios kaimo rėmimo programos išlaidų priskyrimas prie paprastųjų išlaidų neparodo tikro lėšų panaudojimo. Audito metu nustatyta, kad pagal ministro patvirtintą subsidijuojamoms priemonėms įgyvendinti skirtų lėšų sąmatą iš Specialiosios kaimo rėmimo programos lėšų skiriama materialinei techninei bazei stiprinti (ilgalaikiam turtui įsigyti) ir investiciniams projektams įgyvendinti (AB „Rietavo veterinarinė sanitarija“, VĮ „Gyvulių produktyvumo kontrolė“), tačiau išlaidos parodomos kaip paprastosios išlaidos ir nedidina valstybės turto.

4. Ministerija, Specialiosios kaimo rėmimo programos asignavimų valdytoja, nepasirašiusi su Nacionaline mokėjimo agentūra (toliau – Agentūra) atitinkamos pavedimų sutarties, perdavė 121 mln. Lt tiesioginių išmokų ir investicinių programų mokėjimų vykdymą. Dėl šios priežasties išlieka Žemės ūkio ministerijos finansinės atskaitomybės teisingumo rizika, nes nebuvo nustatyti lėšų panaudojimo atsiskaitymo forma, turinys ir pateikimo terminai. Tai įrodo faktas, kurį 2002 metais nustatė Agentūros vidaus audito tarnyba. 2002 metais tiesioginės išmokos kai kuriems ūkininkams buvo pervestos 2 kartus, iš viso 44 640 Lt. Permokėta suma Agentūros 2002 metų pavedimų lėšų debitorių ir kreditorių apskaitos registruose neužregistruota. Agentūra, pateikdama Žemės ūkio ministerijai pavedimų lėšų Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo apyskaitą (formą Nr. 2), nurodė nepadarytas faktines išlaidas – 44 640 Lt. Todėl ir Žemės ūkio ministerijos metinės finansinės atskaitomybės – Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo apyskaitoje – faktinės išlaidos parodytos netiksliai. Kadangi ši suma yra nereikšminga, tai neturės įtakos audito išvadai.

5. Pagal 34.1 „Žemės ūkio administravimo ir jo tobulinimo stojant į ES“ programą, centrinės institucijos išlaikymo funkciją (10,09,01) kasinės išlaidos viršijo gautus asignavimus 0,7 tūkst. Lt. Skirtumas susidarė dėl to, kad Žemės ūkio ministerijos specialiosios atašė Briuselyje pinigų likutis sąskaitoje metų pradžioje, 2002-01-01, buvo 4,8 tūkst. Lt, o metų pabaigoje, 2002-12-31 buvo 4,1 tūkst. Lt.

6. Lietuvos Respublikos 2002 m. Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu 34.1 „Žemės ūkio administravimo ir jo tobulinimo stojant į ES“ programai centrinės institucijos išlaikymo funkcijai (10,09,01) vykdyti neskirta nepaprastųjų išlaidų. Ministerija 2002 metais tikslino biudžeto išlaidų sąmatą, iš paprastųjų išlaidų 190 tūkst. Lt perkeldama į nepaprastąsias išlaidas. Pirmas sąmatos patikslinimas atliktas metų pradžioje (2001-03-05), kai apie metinę paprastųjų lėšų ekonomiką dar nėra pakankamai duomenų. Ministerija iš I ketvirčio paprastųjų išlaidų 1.01.3.05 „Ryšių paslaugos“ straipsnio 55 tūkst. Lt perkėlė į nepaprastųjų išlaidų 2.04.3.01 „Ilgalaikio turto įsigijimas“ straipsnį. Lėšų, skirtų ryšio paslaugų išlaidoms padengti, ekonomija nepagrįsta, nes asignavimai ryšio paslaugoms 2002 metais buvo suplanuoti 96,6 tūkst. Lt didesni nei 2001 metų faktinės ryšių paslaugų išlaidos ir 57,2 tūkst. Lt

didesni nei 2001 metų kasinės ryšių paslaugų išlaidos. Debitorinis įsiskolinimas už Telekomo teikiamas paslaugas 2002-01-01 buvo 69 476,27 litų, t. y. už 2002 metų ryšių paslaugas mokėta avansu. Dėl šios priežasties Ministerija 2002 m I ketvirtį kasinių išlaidų už ryšio paslaugas nepadarė. Pinigų pervedimas avansu Telekomui prieštarauja Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo nuostatai, kad valstybės biudžeto asignavimai skiriami kalendorinių metų išlaidoms.

Metų pradžioje nustatyta paprastųjų išlaidų ekonomija leidžia daryti išvadą, kad Ministerija neteisingai suplanavo ir sudarė 2002 metų biudžeto išlaidų sąmatą.

7. Valstybės kontrolei 2003-02-19 pateiktoje Ministerijos 2002 metų finansinės atskaitomybės formoje Nr. 1 ir formoje Nr. 7 straipsnyje „Finansinis turtas“ nebuvo parodytos valstybei nuosavybės teise priklausančios nominalios vertės akcijos, kurių vertė 2003-01-01 buvo 81 651,4 tūkst. Lt. Dėl finansinio turto apskaitos 2003-02-26 pateikta informacija Žemės ūkio ministrui J. Kraujeliui, kuris 2003-03-06 įsakymu Nr. 3D-78 „Dėl finansinės atskaitomybės“ įpareigojo patikslinti 2002 metų finansinę atskaitomybę. Ministerija apskaitė 81 651 403 Lt finansinį turtą ir patikslino finansinės atskaitomybės formas Nr. 1 ir Nr. 7. Patikslinta Žemės ūkio ministerijos 2002 metų finansinė atskaitomybė Valstybės kontrolei pateikta 2003-03-14 raštu Nr. 2D-(4,17)-940.

8. Audito metu buvo nustatyta, kad nesilaikant finansų ministro 2001 m. kovo 16 d. įsakymu Nr. 70 „Dėl biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos XVII skyriaus „Užbalansinės sąskaitos“ reikalavimo, ministerijos išlaidų sąmatų vykdymo balanse neparodytas išsinuomotas ir pagal panaudos sutartį naudojamas ilgalaikis turtas, kurio vertė 463 923 Lt. Žemės ūkio ministerija, atsižvelgdama į audito metu Valstybės kontrolės pateiktą informaciją, užbalansinėje sąskaitoje parodė 463 923 Lt vertės išsinuomotą ilgalaikį turtą ir patikslino 2002 metų finansinės atskaitomybės formą Nr. 1. Patikslinta ministerijos 2002 metų finansinė atskaitomybė Valstybės kontrolei pateikta 2003-03-14 raštu Nr. 2D-(4,17)-940.

9. Atliekant vidaus kontrolės procedūrų veiksmingumo testus Specialiosios žemės ūkio biudžetinių įstaigų mokamų paslaugų pajamų audito srityje nustatyta, kad Specialiosios žemės ūkio biudžetinių įstaigų mokamų paslaugų pajamos pervedamos į Valstybės biudžetą nesilaikant 2001-05-14 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 543 patvirtintos LR Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo tvarkos 25 punkte nustatytų terminų, t. y. LR žemės ūkio ministerijoje gautos pajamos už paslaugas į valstybės biudžetą pervedamos tik vieną kartą per mėnesį. Ministerijos vadovybė 2002-12-13 raštu apie tai informuota.

Po šios informacijos ministerijos valstybės sekretoriaus A. Tamošiūnas 2002-12-19 potvarkiu Nr. 85 „Dėl vidaus kontrolės stiprinimo“ įpareigojo Bendrųjų reikalų departamento

direktorių H. Martuzevičių ir vidaus apskaitos skyriaus vedėją Z. Norkūnienę užtikrinti, kad lėšos į biudžetą būtų pervedamos laikantis Vyriausybės nustatytos tvarkos.

Papildomai testuojant gruodžio mėnesio operacijas taisyklingumo aspektu nustatyta, kad gautų už paslaugas pajamų pervedimai ir toliau buvo atliekami nesilaikant 2001-05-14 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 543 patvirtintoje LR Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo vykdymo tvarkoje nustatytų terminų, t. y. pervedama tik tris kartus per mėnesį. Už lėšų pervedimą į valstybės biudžetą laiku atsako Vidaus apskaitos skyriaus vedėja Z. Narkūnienė.

10. Ministerijai pavaldi įstaiga Valstybinė kiaulių veislininkystės stotis, tvarkydama ilgalaikio ir trumpalaikio turto apskaitą, nevykdė LR finansų ministro 2001-03-16 įsakymu Nr. 70 patvirtintos Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos 36 p. ir 103 p. reikalavimo ir 57,2 tūkst. Lt vertės ilgalaikį turtą apskaitė trumpalaikio turto sąskaitoje. Apskaitos klaidos audito metu buvo ištaisytos.

11. Ministerijoje nepakanka kontrolės procedūrų:

- skiriant materialines pašalpas, nes nėra nustatyta materialinių pašalpų skyrimo tvarka, o tai sudaro galimybę skirti materialines pašalpas nepagrįstai ir nesilaikant teisės aktų reikalavimų. Nesilaikant valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 43 str. 8p. reikalavimų vyriausiajai specialistei Rūtai Pupkaitei gruodžio mėnesį dėl ligos skirta 1 780 litų materialinė pašalpa. Kadangi R. Pupkaitė 2002 m. spalio, lapkričio ir gruodžio mėnesiais gavo visą darbo užmokestį, nėra materialinės būklės sunkumo požymių. Audito metu 2003-02-21 žemės ūkio ministrui J. Kraujeliui pateikta informacija apie nepagrįstą materialinių pašalpų skyrimą ir rekomenduota nustatyti materialinių pašalpų skyrimo Ministerijos darbuotojams tvarką;
- nėra patvirtintos priemokų darbuotojams skyrimo tvarkos. Priemokos kai kuriems darbuotojams (ministerijos sekretoriams, ministro patarėjams, atstovui spaudai ir kitiems) skiriamos už įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą. Ministerija organizaciniu tvarkomuoju dokumentu nėra įvardijusi, ką reiškia papildomas darbo krūvis. Dėl šios priežasties išlieka rizika, kad priemokos gali būti skiriamos nesilaikant teisės aktų reikalavimų;
- nėra nustatyta reprezentacinių išlaidų poreikio paskaičiavimo tvarkos. Buvo rizika, kad Ministerijos personalas gali turėti asmeninės naudos reprezentacinių išlaidų, nes šias išlaidas pateisinantys dokumentai (avansinė apyskaita Nr. 58, Nr. 59) buvo surenkami iš įvairių kasos čekių, kuriuose yra mokėjimai ir už asmeninio naudojimo prekes. Audito metu Ministerijos valstybės sekretorius (2002-10-03 potvarkis Nr. 65) nurodė, kad perkant prekes, skirtas reprezentacijai, pateikiamas tik atskiras tam tikslui skirtas prekių čekis;
- prekių pirkimai, kurių vertė mažesnė nei 75 tūkst. Lt, vykdomi nesilaikant teisės aktų nustatytos tvarkos. Pagal ministerijos valstybės sekretoriaus 2002-07-12 potvarkio Nr. 44 „Dėl prekių ir

paslaugų ar darbų pirkimo“ 1.2. punktą, Bendrųjų reikalų departamento techninio, civilinės ir darbo saugos skyriaus vedėjas A. Pruckus yra atsakingas už prekių, paslaugų ar darbų pirkimus, kurių vertė mažesnė nei 75 tūkst. Lt. Tačiau prekės (2002-08-20 – toneriai, 2002-10-19 – baldai, 2002-10-27 – popierius) Ministerijos nupirktos nesilaikant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-09-29 nutarimu Nr. 1079 „Dėl prekių ir paslaugų ar darbų pirkimo“ nustatytos tvarkos;

- Ministerijai pavaldžioje įstaigoje Valstybinėje kiaulių veislininkystės stotyje buvo netinkamai vykdoma vidaus kontrolė: nebuvo patvirtintos stoties struktūros, Stoties nuostatuose neįrašyta vykdoma veikla, nebuvo patvirtintų padalinių nuostatų, pareiginių instrukcijų, lengvųjų automobilių naudojimo įstaigoje tvarkos, prekių, paslaugų ar darbų pirkimo komisijos ar atsakingo asmens. Audito metu padėtis iš esmės pasikeitė, vidaus kontrolės trūkumai ištaisyti, išskyrus tai, kad stoties organizacinė valdymo struktūra nepatvirtinta, nors įstaiga ne kartą šiuo klausimu kreipėsi į steigėją, LR žemės ūkio ministeriją.

Pateikdami šiuos pastebėjimus manome, kad jų apsvarstymas, atitinkamų vidaus kontrolės procedūrų nustatymas ir pakoregavimas leistų užtikrinti institucijos veiklos teisėtumą, rezultatyvumą ir skaidrumą įgyvendinant institucijos tikslus bei lėšų panaudojimo kontrolę.

Rekomenduojame:

1. *Atlikti 35.1 „Specialiosios Žemės ūkio biudžetinių įstaigų mokamų paslaugų teikimo“ programos 2003 metų biudžeto išlaidų sąmatos patikslinimą, parodant visas šiai programai vykdyti padaromas išlaidas. Kadangi dalies programos (maitinimo paslaugos) tikslai neatitinka Ministerijai nustatytų uždavinių ir funkcijų, spręsti klausimą dėl 35.1 „Specialiosios Žemės ūkio biudžetinių įstaigų mokamų paslaugų teikimo“ programos patikslinimo.*
2. *Sudaryti sutartį su Nacionaline mokėjimų agentūra, numatančia Specialiosios kaimo rėmimo programos lėšų administravimo funkcijų perdavimą.*
3. *Nustatyti papildomas kontrolės procedūras:*
 - *Nustatyti reprezentacinių išlaidų poreikio skaičiavimo tvarką, siekiant pašalinti riziką, kad personalas gaus asmeninės naudos iš reprezentacinių išlaidų.*
 - *Nustatyti priemonių ir materialinių pašalpų skyrimo tvarką, siekiant išvengti rizikos, kad priemonės ir materialinės pašalpos darbuotojams gali būti skiriamos nesilaikant teisės aktų reikalavimų.*
 - *Nustatyti tvarką, užtikrinančią, kad pervedant gautų pajamų už paslaugas lėšas į valstybės biudžetą būtų laikomasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14*

nutarimu Nr. 543 patvirtintoje LR Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo vykdymo tvarkoje nustatytų terminų.

- *Nustatyti raštišką informacijos ministerijos vadovybei teikimo apie mažus pirkimus, kurių vertė neviršija 75 tūkst. Lt tvarką.*

Finansinio audito 6 - ojo departamento
direktorė

Audronė Davidavičienė

Finansinio audito 6 - ojo departamento
vyriausioji valstybinė auditorė

Gražina Blaškevičienė

Finansinio audito 6 - ojo departamento
valstybinė auditorė

Rita Miknevičienė

Susipažinome:
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras

Jeronimas Kraujelis
2003-04-

L.e.p. ministerijos valstybės sekretorius

Vytautas Poliūnas

Ministerijos sekretorius

Jonas Panamariovas

Ministerijos sekretorius

Vytautas Grušauskas

Ekonomikos ir finansų departamento direktorius

Vygantas Katkevičius

Ekonomikos ir finansų departamento apskaitos skyriaus vedėjas

Rimantas Kaušikas

Ekonomikos ir finansų departamento finansų skyriaus vedėjas

Zigmas Gavinavičius

